

Кириченко Ігор Олегович,
*здобувач НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

ДО ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДОГОВІР ІНЖИНІРИНГУ» (ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ)

Сучасне українське законодавство досі не оперує категорією «договір інжинірингу», але господарсько-правова та цивільно-правова доктрини тяжіють до ототожнення його із договорами підряду та надання послуг.

І хоча сам договір інжинірингу не отримав станом на сьогодні належної оцінки законодавця, все ж, на нашу думку, його слід тлумачити як окрему форму договору оплатного надання послуг з елементами підрядних відносин та відносин в сфері проектування і пошукових робіт.

З цього приводу Єршов О. Г. зазначає, що в залежності від того, які функції встановлені інженеру (професійному суб'єкту інжинірингової діяльності), договір з його участю може бути укладений за моделлю: підряду (якщо інженер виконує забезпечувальну функцію); договору посередницького типу (якщо інженер здійснює представницькі функції); договору на надання контрольно-організаційних послуг (коли інженер виконує контрольно-організаційні функції); змішаного договору (на інженера покладається здійснення декількох функцій) [1].

Так, в практиці регулювання інжинірингової діяльності за кордоном було вироблено механізми регулювання, за якими інжинірингові компанії беруть на себе функції генерального підрядника фактично ототожнюючись з ним за своїм правовим статусом. Вони залучають до виконання робіт будівельні і монтажні субпідрядні організації, залишаючись повністю відповідальними перед замовником відповідно до вимог контракту. Однак українські реалії здійснення будівельної діяльності дають всі підстави говорити про схожість параметрів наведеного вище правового статусу учасника будівельних відносин із

генеральним підрядником з розширеним переліком функції. Це зокрема підтверджується набором функціональних можливостей для генерального підрядника визначених в договорі будівельного підряду відповідно до ЦК України: розробка та внесення змін до проектно-кошторисної документації (ст. 877, 878 ЦК України); забезпечення будівництва та оплата робіт підрядників (ст. 879 ЦК України); страхування об'єкта будівництва (ст. 881 ЦК України); відповідальність підрядника та гарантії якості у договорі будівельного підряду (ст. 883, 884 ЦК України).

На думку Ю. Кловської за своєю правовою сутністю договір інжинірингу подібний до договору підряду, а в деяких аспектах й до договору надання послуг. Договір підряду полягає у тому, що одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник – прийняти й оплатити виконану роботу (ст. 837 ЦК України). Отже, до договорів інжинірингу можуть бути віднесені окремі договори підряду (зокрема, на проведення проектних та вишукувальних робіт, науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт), деякі договори про надання послуг (супутні економічні, аналітичні, інформаційні, консультаційні послуги). Так, договір підряду на проведення проектних та вишукувальних робіт передбачає, що підрядник зобов'язаний розробити за завданням замовника проектну або іншу технічну документацію та (або) виконати вишукувальні роботи, а замовник – прийняти та оплатити їх (ст. 887 ЦКУ). Замовник зобов'язаний передати підрядникові завдання на проектування, а також інші вихідні дані, необхідні для складання проектно-кошторисної документації (завдання на проектування може бути підготовлене за дорученням замовника підрядником – тоді воно стає обов'язковим для сторін з моменту його затвердження замовником). Згідно зі ст. 892 та 894 ЦКУ, за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт підрядник (виконавець) зобов'язується провести за завданням замовника наукові дослідження, розробити зразок нового виробу та конструкторську документацію до нього, нову технологію тощо, а замовник – прийняти виконану роботу й оплатити її. Договір може охоплювати весь

цикл проведення наукових досліджень, розроблення та виготовлення зразків чи його окремих етапів, а може передбачати прийняття й оплату окремих етапів робіт або інший спосіб оплати [2].

Натомість К. Е. Насурлаєва вказує на те, що беручи до уваги те, що в жодному нормативному акті не встановлено вимог, що договір інжинірингу виконується лише суб'єктом господарської діяльності, то робимо висновок, що він є цивільно-правовим як двосторонній правочин. Але наявність звичаїв ділового обороту стосовно того, що зазвичай виконавцем інжинірингових послуг є інжинірингова фірма, дає підставу стверджувати, що договір інжинірингу має змішану природу, тобто таким, що підпадає під регулювання принаймні двох інститутів. Предмет договору інжинірингу розкривається через такі категорії, як «дії» та «роботи», тобто істотною умовою в даному випадку можемо вважати сам процес виконання інжинірингових відносин та результат. [3].

Таким чином, запропоновані вище точки зору науковців формують уявлення щодо обов'язкового підпорядкування інжинірингових відносин головним чином цивільно-правовому методу регулювання. Хоча на нашу думку інжиніринг слід в першу чергу розглядати крізь призму методів господарського права, як окремий вид підприємницької діяльності. І вже потім, використовуючи наявний інструментарій правового регулювання, впорядковувати договірні відносини з приводу інжинірингу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ершов О. Г. Признаки и существенные условия договора участия инженера в строительстве на стороне заказчика. *Право и экономика*, 2009, № 10.
2. Кловська Ю. Інжиніринг в обліку. *Дебет-Кредит*. № 14. 2012.
3. Насурлаєва К. Е. Поняття та характеристика договору інжинірингу. *Юридичний вісник*. № 2 (35). 2015, С. 119–122.